

HUWELIKSLUITING, BEVESTIGING EN INSEËNING.

Die Kerkboek van die Nederduitsche Hervormde Kerk van Afrika, waarin die belydenisskrifte, gebede en formuliere saamgebring is, bevat 'n „*Formulier om die Huwelikstaat te bevestig*”, soos dit in die inhoudsopgawe aangedui word. Die opskrif van die formulier op bladsy 143 lui effens anders, nl. „*Formulier om die huwelike staat voor die Gemeente van Christus te bevestig*”. Daar is dus sprake van 'n huwelikstaat en van 'n huwelike staat. En die staat word dan voor die gemeente bevestig.

Die genoemde formulier word gebruik wanneer die voorganger van 'n gemeente, die predikant, twee persone in die huwelik verbind. Vóór die twee persone in die midde van die gemeente verskyn, bestaan daar tussen hulle nog geen huwelik nie. Hulle is altwee ongetroud. As gevolg van die verrigtinge wat ons huweliksluiting, ook huweliksbevestiging, noem, tree daar 'n verandering in hulle regstoestand in. Die huweliksluiting verhef hulle vanuit die regstoestand van ongetroud te wees in die regstoestand van getroud te wees. Elkeen van hulle aanvaar sekere deur die reg van te vore vasgestelde verpligtings ten opsigte van die ander en elkeen van hulle word beklee met die keersy van die verpligtings van die ander, d.i. met regte of bevoegdheide, bv. die verpligting tot samewoning, die verpligting tot onderhoud. 'n Ander

---

⁹⁾ N. C. KIST, *De Gereformeerde Schipper-Gemeente voor Keulen op den Rhyn*, in *Kerkhistorisch Archief* 1857, bls. 186-188.

woord vir regstoestand is staat. Die formulier dien dus om die staat (regstoestand) van getroude persoon ten behoeve van die twee persone in die lewe te roep. Hulle tree dus in die huwelikstaat, nie in die huwelike staat nie (kyk: BOSMAN en VAN DER MERWE s.v. *Huwelikstaat*).

Hoe geskied dit nou? En wat word bevestig? Wie bevestig? En is met die bevestiging die plegtigheid voltooi? Die huweliksluiting is 'n regshandeling van twee (ongetroude) persone waarby die een belowe om die ander tot sy vrou te neem en die ander belowe om die een tot haar man te neem. Die twee beloftes vul mekaar aan, is mekaar se komplement. Die een kan nie sonder die ander bestaan nie, saamgeneem vorm hulle sin. Die ooreenkoms tussen die partye is volkome wanneer die beloftes van altwee kante afgelê is; aan die inhoud daarvan hoef verder niks toegevoeg te word nie. Maar tree nou ook nadat die beloftes deur die partye gewissel is en die ooreenkoms tussen hulle tot stand gekom het, die verpligtings en die regte wat uit die huwelikstaat voortvloei dadelik in werking? Die antwoord is nee. Die regstoestand van getroud te wees ontstaan regtens nie reeds as gevolg van die wilsooreenstemming tussen die twee partye nie, maar eers deur die bevestiging daarvan (confirmatio) deur die huweliksbevestiger.

Geen huwelik kan gesluit word sonder 'n man en 'n vrou wat troubeloftes wissel nie, maar ook kan geen huwelik gesluit word sonder 'n bevestiger wat die beloftes bevestig nie. Daar tree dus altyd drie persone handelende op, nie twee nie, soos in die reël by die totstandkoming van gewone ooreenkomste die geval is. Ook kan die bevestiger nie bevestig nie sonder voorafgaande wisseling van beloftes deur die partye. En die beloftewisseling moet vryelik geskied. 'n Bevestiger kan ook nie self namens die een of die ander van die partye so 'n belofte aflê nie, of 'n party dwing om so 'n belofte af te lê. Ook is hy verplig om toe te sien dat so 'n belofte nie onder dwang of in dwaling afgelê word nie.

'n Huwelik is nie slegs 'n aangeleentheid van die twee partye nie; die gemeenskap, die samelewing is ook daarby betrokke. Die mense onder wie die getroude paar woon het belang daarby om te weet of hulle tot 'n samelewe vir die duur van hulle lewe besluit het en of die kinders wat uit die samelewing gebore word, eg is. Hulle het ook belang daarby dat iemand wat reeds getroud is nie nog weer 'n huwelik sal probeer sluit nie, of iemand wat nie kan trou nie, bv. omdat hy te na met die ander in die bloed verwant is, dit tog sal doen. Reeds by die huweliksluiting word vir die belange wat die gemeenskap by die huwelik het, gewaak. Die huweliksbevestiger is die verteenwoordiger van die belange van die gemeenskap. Hy moet daarop toesien en hy

moet ook namens die gemeenskap die nodige samewerking verleen wat lei tot die totstandkoming van die huwelik.

Nog op 'n ander wyse ook speel die gemeenskap 'n rol. Die partye wat met mekaar in die huwelik wil tree word nie toegelaat om self te bepaal wat die inhoud van die beloftes is wat hulle aan mekaar gaan gee nie. Die inhoud is buite hulle toedoen en van te vore bindend vasgestel. Hulle kan dit slegs aanvaar en hulle onderwerp aan die deur die gemeenskap gestelde norme. Wens hulle dit nie te doen nie, wil bv. 'n man wat reeds getroud is met 'n tweede vrou ook in die huwelik tree, dan kom daar geen huwelik tot stand nie, ook nie indien oënskynlik wel die vorm van die huweliksluiting nageleef word nie.

Die huweliksbevestiger kan troubeloftes slegs bevestig in die teenwoordigheid van minstens twee getuies. Die gemeente waarvan die formulier melding maak is dus 'n gemeente van minstens twee persone. Hierdie voorskrif is vandag by ons 'n regsvoorskrif, maar dit is deur ons reg ontleen aan die Heilige Skrif (Deuteronomium 19:15; Johannes 8:17).

Die huweliksbevestiger tree as sodanig op nie namens sy kerklike gemeente nie, maar namens die staat. Hy ontvang sy aanstelling van die staat en is vir sy dae as sodanig verantwoording verskuldig aan die staatsowerheid en aan die staatsowerheid alleen, nie ook aan enige kerklike owerheid nie. Huweliksbevestiging is hier by ons dus 'n saak van die staat, nie 'n saak van die kerk nie.

In die oog van ons reg bestaan daar geen onderskeid hoegenaamd tussen huwelike wat deur 'n predikant (in 'n kerkgebou) en huwelike wat deur 'n magistraat (in 'n magistraatshof) bevestig is nie. In altwee gevalle is dit 'n suiwer sekulêre handeling. En vanuit kerklike oogpunt beskou kan daar ook geen onderskeid bestaan nie. Want die kerk bevestig geen huwelike nie. Daarom is 'n formulier van huweliksbevestiging wanneer dit op niks anders as huweliksbevestiging betrekking sou hê, in die formulierboek van die kerk nie op sy plek nie. Wat die kerk, deur middel van sy kerklike ampsdraers wel doen en wat die staat nie kan doen nie, is dat die kerk huwelike inseën, d.i. die seën van God afbid op die huwelik wat vanweë die staat reeds bevestig is (consecratio). Terwyl 'n magistraat by 'n huweliksluiting slegs in een hoedanigheid optree, nl. vanweë die staat as bevestiger van die beloftes van die partye aan mekaar, tree 'n predikant by 'n huweliksluiting in twee hoedanighede op, nl. vanweë die staat as bevestiger van die beloftes van die partye aan mekaar en vanweë die kerk, die gemeenskap van die gelowiges, om die seën uit te spreek oor die jong getroudes wie se beloftes aan mekaar reeds deur hom bevestig is. Daarom behoort van kerklike standpunt uit gesien die betrokke formulier die opskrif te dra: „*Formulier van huweliksbevestiging en -inseëning*”, met die klem op die inseëning.

In die dae vóór die Kerkhervorming het in die Nederlande die bevestiging van die beloftes deur die priester nie in die kerkgebou, maar buite voor die deur daarvan geskied. Daarna het hy die jong getroudes voorgestaan na binne tot by die altaar waar die seën uitgespreek is en die partye tot die nagmaal toegelaat is. Hierdie prosedure getuig van 'n goeie begrip van die funksie van die kerk by die huweliksluiting. Die kerk seën die huwelik in.

Daar word vandag hier by ons soms gekla oor die groot aantal huwelike wat buite die kerk om gesluit word, en 'n huweliksluiting deur 'n magistraat word soms as kerklik verwerplik beskou. Ten onregte. So 'n huweliksluiting is vanuit kerklike oogpunt gesien nie verkeerd nie, maar onvoltooi, dis slegs 'n bevestiging van beloftes sonder inseëning. Daar is kerklik niks fout met die bevestiging van die troubeloftes van partye deur 'n magistraat nie, en die waarde daarvan staan gelyk met die bevestiging van troubeloftes wat deur 'n predikant geskied. Altwee is sekulêre regshandelinge. Wat egter in so 'n geval ontbreek is die inseëning van die huwelik vanweë die kerk. En dit is van kerklike oogpunt uit gesien wel 'n gebrek. Maar ook nadat die partye die magistraatshof verlaat het, is inseëning van hulle huwelik vanweë die kerk nie 'n onmoontlikheid nie. Huweliksinseëning hoef nie te geskied as 'n bykomstige onderdeel van die bevestiging nie, soos die huidige formulier dit wil hê. Die vraag kan selfs gestel word of die inseëning as spesifiek kerklike handeling nie beter tot sy reg sal kom wanneer dit losgemaak word van die bevestiging as sekulêre handeling nie, ook wanneer die bevestiging deur 'n predikant en in 'n kerkgebou geskied het.

Behoort die kerk nie die geleentheid te skep om huwelike van lidmate wat deur 'n magistraat gesluit is op 'n later tydstip, hetsy onmiddellik daarna of bv. by die eersvolgende nagmaalsviering asnog in te seën? Daarmee sal aan die funksie van die kerk by die huweliksluiting skerper relief verleen word.

En in ieder geval is die opvatting onjuis dat by die huweliksluiting die inseëningshandeling deur die predikant kerklik van so geringe betekenis is, dat wanneer 'n huwelik deur 'n magistraat gesluit is deur bevestiging van die troubeloftes van die partye, die inseëning daarvan deur die kerk geen sin meer sou hê nie. Van kerklike oogpunt uit gesien is die inseëning die handeling waarom dit juis gaan. Daar behoort dan ook in die formulierboek 'n formulier opgeneem te word om gebruik te word by die kerklike inseëning van huwelike wat buite die kerk bevestig is. En daar behoort geleentheid geskep te word vir die inseëning van dergelyke huwelike.

D. PONT.